

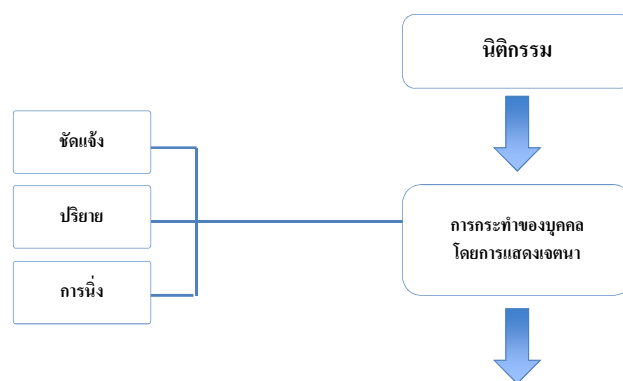
มาตรา ๑๔๕ “นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่ง โดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อ จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ”

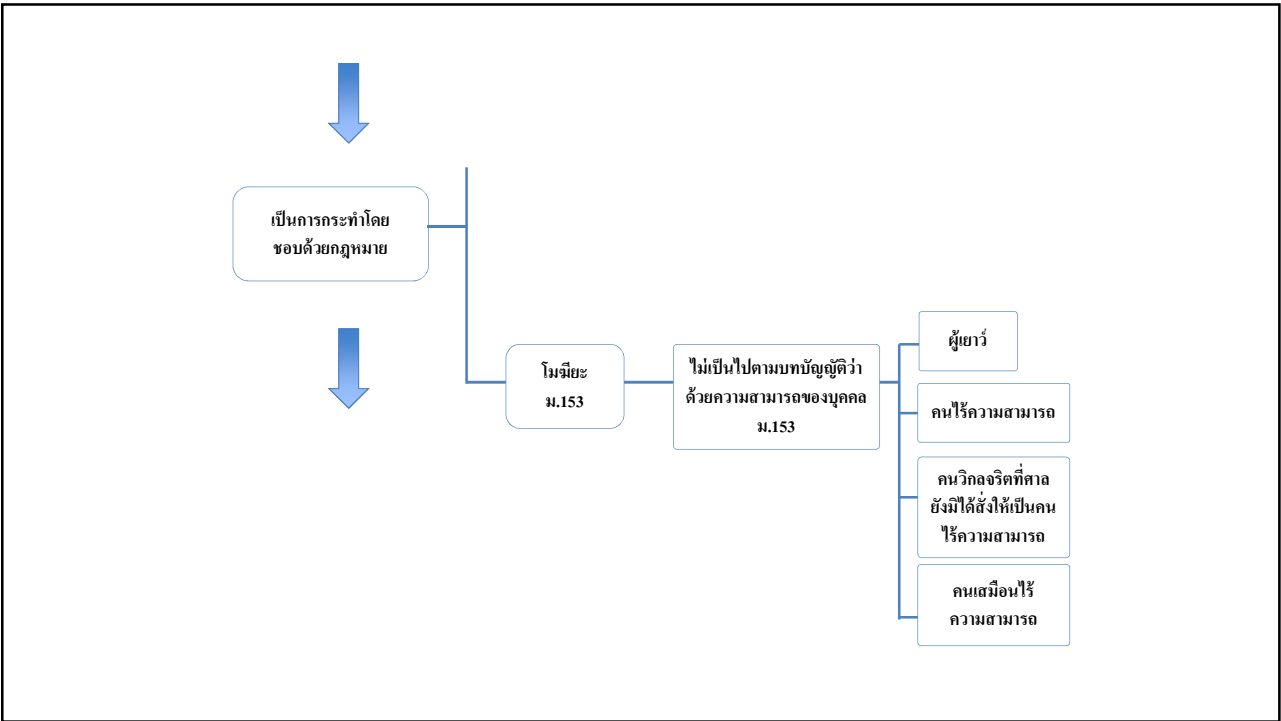
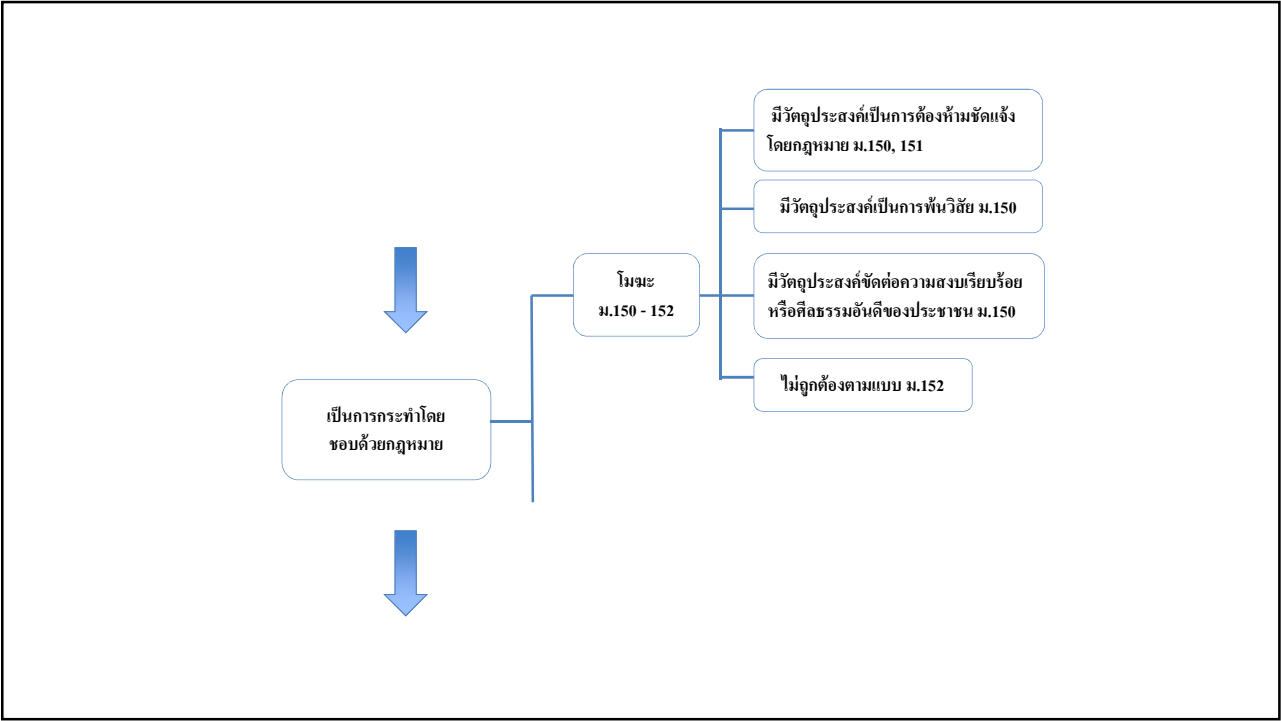
การกระทำที่จะมีผลเป็นนิติกรรมได้จะต้องประกอบด้วย

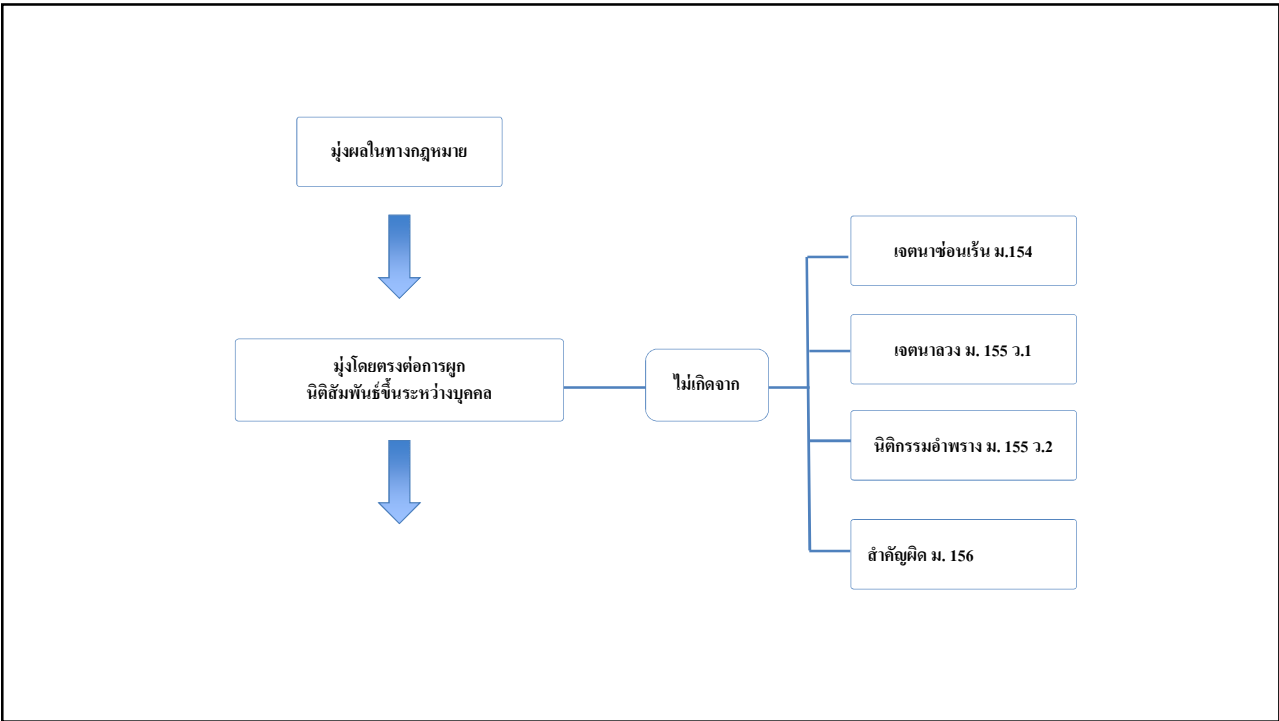
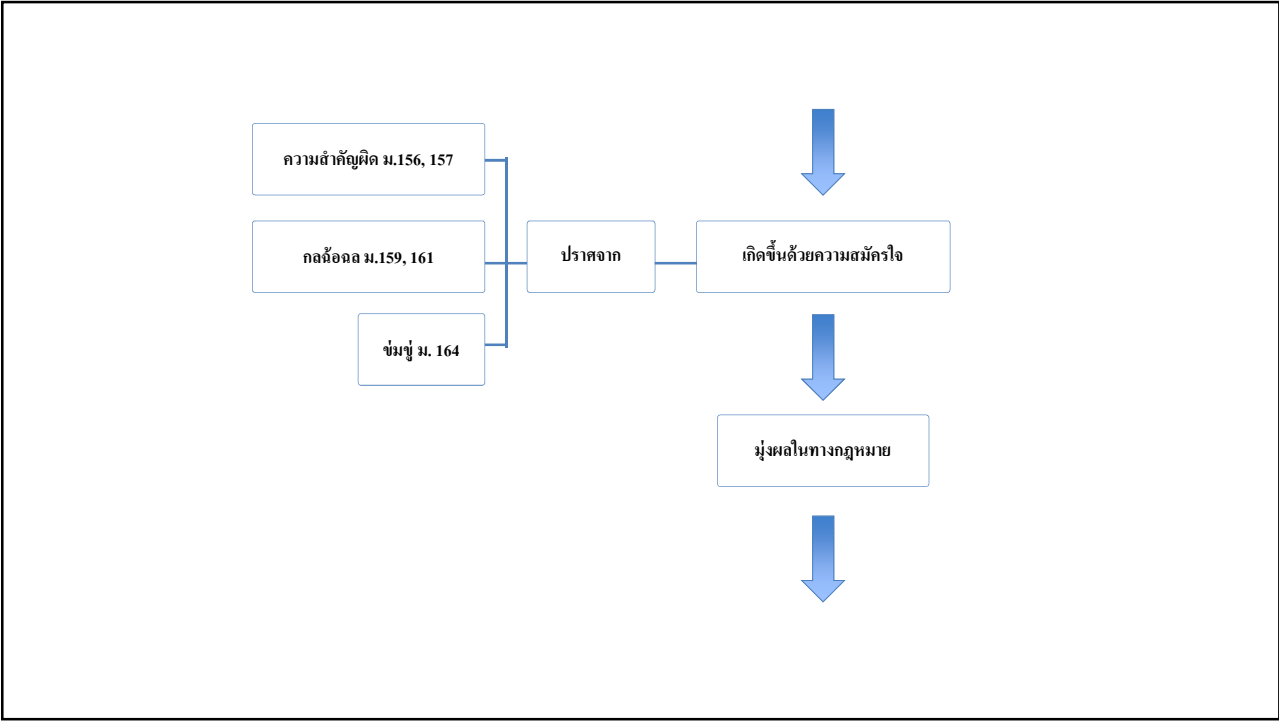
๑. เป็นการกระทำของบุคคลโดยการแสดงเจตนา
๒. เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย
๓. เกิดขึ้นโดยสมัครใจ
๔. มุ่งผลในทางกฎหมาย
๕. มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล และ
๖. ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิ

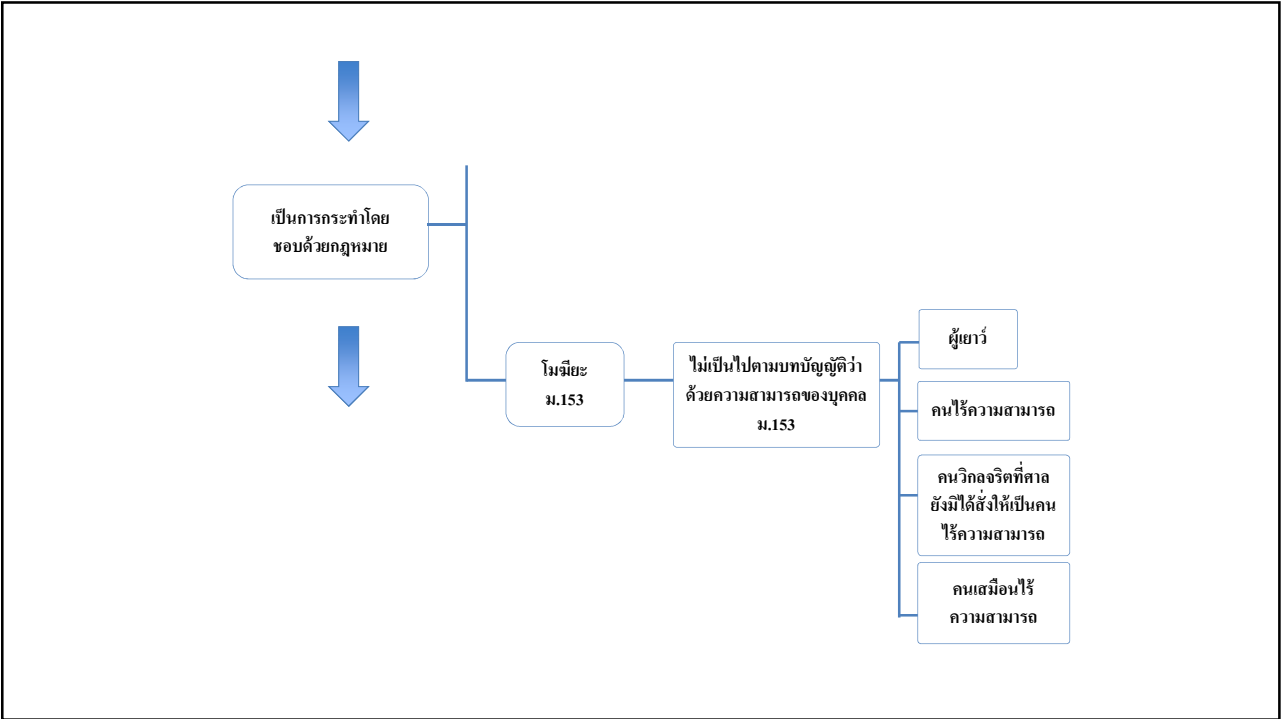
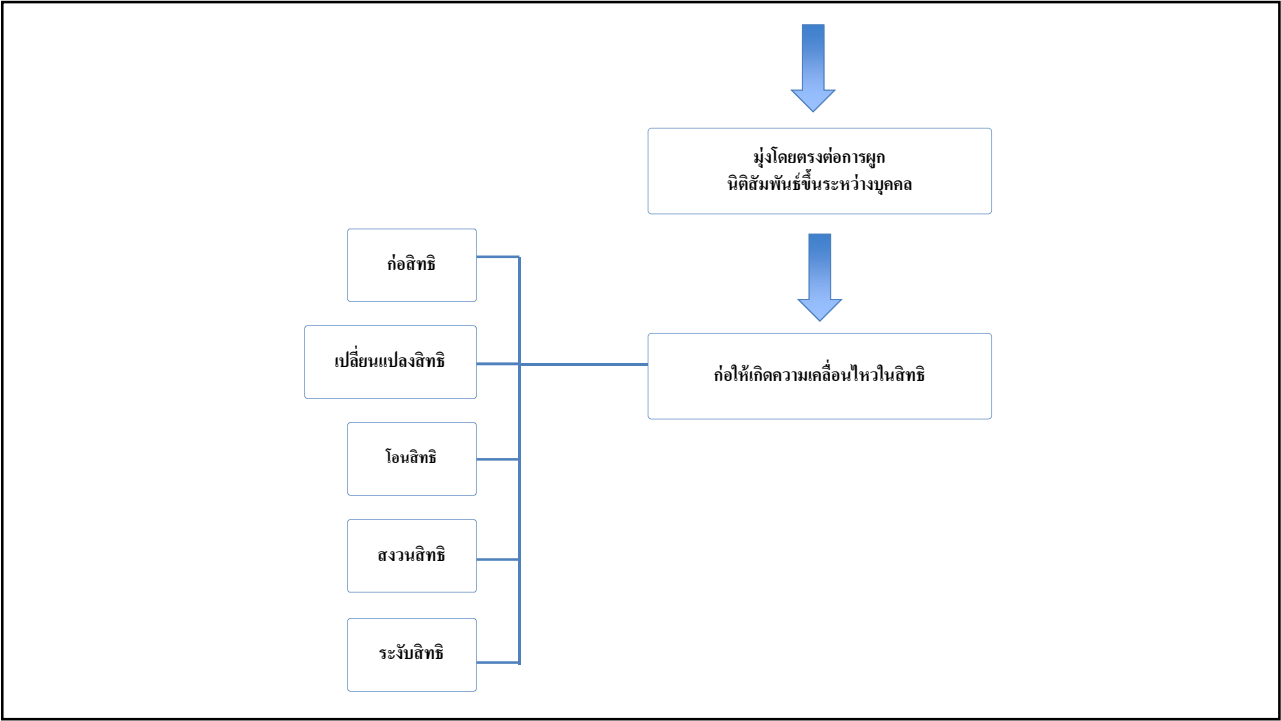
การกระทำที่จะมีผลเป็นนิติกรรมได้จะต้องประกอบด้วย

๑. เป็นการกระทำของบุคคลโดยการแสดงเจตนา
๒. เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย
๓. เกิดขึ้นโดยสมัครใจ
๔. มุ่งผลในทางกฎหมาย
๕. มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล และ
๖. ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิ

มาตรา ๑๕๓ “การใดมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล การนั้นเป็นโมฆียะ”

ผู้หย่อนความสามารถ ได้แก่

๑. ผู้เยาว์

๒. คนไร้ความสามารถ

๓. บุคคลวิกลจริตที่ศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

และ

๔. คนเสมือนไร้ความสามารถ

บุคคลจะบรรลุนิติภาวะเมื่อ

(๑) เมื่อมีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์

มาตรา ๑๕ “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์”

(๒) เมื่อทำการสมรส

มาตรา ๒๐ “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติ**มาตรา ๑๔๔๘**”

มาตรา ๑๔๔๘ “การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา ๑๔๓๖ “ผู้เยาว์จะทำการหมั้นได้ต้องได้รับความยินยอมของบุคคล
ดังต่อไปนี้

(๑) บิดาและมารดา ในกรณีที่มิทั้งบิดามารดา

(๒) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือถูกถอนอำนาจปกครอง
หรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอ
ความยินยอมจากมารดาหรือบิดาได้

(๓) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม

(๔) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม (๑) (๒) และ (๓)
หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง
การหมั้นที่ผู้เยาว์ทำโดยปราศจากความยินยอมดังกล่าวเป็นโมฆียะ”

มาตรา ๑๔๕๔ “ผู้เยาว์จะทำการสมรสให้นำความใน**มาตรา ๑๔๓๖** มาใช้บังคับ
โดยอนุโลม”

มาตรา ๒๑ “ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้อง
ได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม
ก่อน การใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความ
ยินยอมเช่นนั้นเป็น โมฆียะ เว้นแต่จะบัญญัติ
ไว้เป็นอย่างอื่น”

ผู้เยาว์ทำนิติกรรมได้ ๒ ทาง

(๑) ทำด้วยตนเองโดยได้รับความ
ยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม

(๒) ทำโดยผู้แทนโดยชอบธรรม
เป็นผู้ทำแทน

ข้อยกเว้นหลักทั่วไปในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์
นิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้เอง

มาตรา ๒๑ ตอนท้าย “...เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

(๑) นิติกรรมที่เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์ฝ่ายเดียว

มาตรา ๒๒ “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น หากเป็นเพียง
เพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจาก
หน้าที่อันใดอันหนึ่ง”

(๒) นิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัว
มาตรา ๒๓ “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการต้อง
ทำเองเฉพาะตัว”

(๓) นิติกรรมที่จำเป็นในการดำรงชีพและสมแก่ฐานานุรูปของผู้เยาว์
มาตรา ๒๔ “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการสมแก่
ฐานานุรูปแห่งตนและเป็นการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร”

มาตรา ๒๖ “ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ผู้เยาว์จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอันใดอันหนึ่งอันใดได้ระบุไว้ ผู้เยาว์จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้นเป็นประการใดภายในขอบของการที่ระบุไว้นั้นก็ทำได้ตามใจสมัคร อนึ่ง ถ้าได้รับอนุญาตให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ระบุว่าเพื่อการอันใด ผู้เยาว์ก็จำหน่ายได้ตามใจสมัคร”

มาตรา ๒๗ “ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจทางการค้าหรือธุรกิจอื่น หรือในการทำสัญญาเป็นลูกจ้างในสัญญาจ้างแรงงานได้ ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้

ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจหรือการจ้างแรงงานตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้เยาว์มีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว

ถ้าการประกอบธุรกิจหรือการทำงานที่ได้รับความยินยอมหรือที่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายถึงขนาดหรือเสื่อมเสียแก่ผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจบอกเลิกความยินยอมที่ได้ให้แก่ผู้เยาว์เสียได้ หรือในกรณีที่ศาลอนุญาต ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนการอนุญาตที่ได้ให้แก่ผู้เยาว์นั้นเสียได้

ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมบอกเลิกความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนการบอกเลิกความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมได้

การบอกเลิกความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมหรือการเพิกถอนการอนุญาตโดยศาล ย่อมทำให้ฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วของผู้เยาว์สิ้นสุดลง แต่ไม่กระทบกระเทือนการใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำให้ไปแล้วก่อนมีการบอกเลิกความยินยอมหรือเพิกถอนการอนุญาต”

มาตรา ๑๕๗๔ “นิติกรรมใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์
ดังต่อไปนี้ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต
(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอน
สิทธิจำนองซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้
(๒) กระทำให้สูญสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งทรัพย์สินสิทธิของ
ผู้เยาว์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
(๓) ก่อตั้งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน
ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นใดในอสังหาริมทรัพย์

(๔) จำหน่ายไปทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่จะให้ได้มาซึ่ง
ทรัพย์สินในอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ หรือสิทธิ
เรียกร้องที่จะให้ทรัพย์สินเช่นนั้นของผู้เยาว์ปลอดจากทรัพย์สินที่มีอยู่เหนือ
ทรัพย์สินนั้น
(๕) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี
(๖) ก่อซื้อผูกพันใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดผลตาม (๑) (๒) หรือ (๓)
(๗) ให้กู้ยืมเงิน
(๘) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่จะเอาเงินได้ของผู้เยาว์ให้แทนผู้เยาว์เพื่อการกุศล
สาธารณะ เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา ทั้งนี้ พอสมควรแก่ฐานะรูป
ของผู้เยาว์

(๕) รับการให้โดยเสน่หาที่มีเงื่อนไขหรือค่าภาระติดพัน
หรือไม่รับการให้โดยเสน่หา

(๑๐) ประกันโดยประการใด ๆ อันอาจมีผลให้ผู้เยาว์ต้องถูก
บังคับชำระหนี้หรือทำนิติกรรมอื่นที่มีผลให้ผู้เยาว์ต้องรับเป็นผู้รับ
ชำระหนี้ของบุคคลอื่นหรือแทนบุคคลอื่น

(๑๑) นำทรัพย์สินไปแสวงหาผลประโยชน์นอกจากในกรณี
บัญญัติไว้ใน**มาตรา ๑๕๕/๔ (๑) (๒) หรือ (๓)**

(๑๒) ประนีประนอมยอมความ

(๑๓) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย”

มาตรา ๑๕๓๕ “ถ้าในกิจการใด ประโยชน์
ของผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือประโยชน์ของ
คู่สมรสหรือบุตรของผู้ใช้อำนาจปกครองขัดกับ
ประโยชน์ของผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครองต้อง
ได้รับอนุญาตจากศาลก่อนจึงทำกิจการนั้นได้
มิฉะนั้นเป็นโมฆะ”

คนไร้ความสามารถ

มาตรา ๒๘ “บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าคู่สมรสที่ดี ผู้บุพการี กล่าวคือ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ทวดที่ดี ผู้สืบสันดาน กล่าวคือ ลูก หลาน เหลน ลื้อก็ดี ผู้ปกครอง หรือผู้พิทักษ์ที่ดี ผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้นอยู่ก็ดี หรือพนักงานอัยการที่ดี ร้องขอต่อ ศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งให้บุคคลวิกลจริต ผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ใน ความอนุบาล การแต่งตั้งผู้อนุบาล อำนาจหน้าที่ของผู้อนุบาล และการสิ้นสุดของ ความเป็นผู้อนุบาล ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

การให้คนไร้ความสามารถอยู่ในความอนุบาล

(๑) ผู้ใช้อำนาจปกครอง

มาตรา ๑๕๖๕ “ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ของบุตร ในกรณีที่บุตรถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือ เสมือนไร้ความสามารถ ผู้ใช้อำนาจปกครองย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือ ผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี”

(๒) บิดามารดา

มาตรา ๑๕๖๕/๑ วรรคสอง “ในกรณีที่บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะ และไม่มีคู่สมรสถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ให้บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น”

(๓) สามีหรือภริยา

มาตรา ๑๕๖๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยา เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มี ส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะ ตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

(๔) บุคคลอื่นนอกจาก (๑) - (๓)

มาตรา ๑๕๖๙/๑ วรรคหนึ่ง “ในกรณีที่ผู้เยาว์ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและศาลมีคำสั่งตั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองเป็นผู้อนุบาล ให้คำสั่งนั้นมีผลเป็นการถอนผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น”

มาตรา ๒๙ “การใด ๆ อันบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการนั้นเป็นโมฆียะ”

มาตรา ๑๕๔๘/๑๘ “ในกรณีที่บิดามารดาเป็นผู้อนุบาลบุตร ถ้าบุตรนั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

แต่ถ้าบุตรนั้นบรรลุนิติภาวะแล้วให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตาม**มาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)**

ในกรณีที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่บิดามารดาหรือมิใช่คู่สมรสเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าผู้อยู่ในความอนุบาลบรรลุนิติภาวะแล้วจะใช้สิทธิตาม**มาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)** ไม่ได้”

มาตรา ๑๕๖๗ “ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิ

- (๑) กำหนดที่อยู่ของบุตร
- (๒) ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน
- (๓) ให้บุตรทำการงานตามสมควรแก่ความสามารถและฐานะรูป
- (๔) เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย”

มาตรา ๑๔๔๙ “การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๑๔๔๖ “คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่า การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๘ เป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๗๐๔ วรรคหนึ่ง “พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๓๑ “ถ้าเหตุที่ทำให้เป็นคนไร้ความสามารถได้สิ้นสุดไปแล้ว และเมื่อบุคคลผู้นั้นเองหรือบุคคลใด ๆ ดังกล่าวมาในมาตรา ๒๘ ร้องขอต่อศาลก็ให้ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ให้เป็นคนไร้ความสามารถนั้น

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

บุคคลวิกลจริต

มาตรา ๓๐ “การใด ๆ อันบุคคลวิกลจริตซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำลง การนั้นจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อได้กระทำในขณะที่บุคคลนั้นจิตวิกลอยู่ และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต”

มาตรา ๑๗๐๔ วรรคสอง “พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต แต่ศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น จะเป็นอันเสียเปล่าก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรมนั้นผู้ทำจิตวิกลอยู่”

คนเสมือนไร้ความสามารถ

มาตรา ๓๒ “บุคคลใดมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือประพฤติดุร้ายสุร่ายเสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดทำกรทำงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเอง หรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๒๘** ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ในความพิทักษ์ การแต่งตั้งผู้พิทักษ์ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดของความเป็นผู้ปกครองในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของการเป็นผู้พิทักษ์โดยอนุโลม คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๓ “ในคดีที่มีการร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลใดเป็นคนไร้ความสามารถเพราะวิกลจริต ถ้าทางพิจารณาได้ความว่าบุคคลนั้นไม่วิกลจริต แต่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อมีคำขอของคู่ความหรือของบุคคลตามที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๒๘** ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ หรือในคดีที่มีการร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลใดเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถเพราะมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ถ้าทางพิจารณาได้ความว่าบุคคลนั้นวิกลจริต เมื่อมีคำขอของคู่ความหรือของบุคคลตามที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๒๘** ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้”

มาตรา ๓๒ “บุคคลใดมีกายพิการหรือมีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ หรือประพฤติ

สุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะ
จัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือ
ครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๒๘** ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคน
เสมือนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ใน
ความพิทักษ์ การแต่งตั้งผู้พิทักษ์ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดของความเป็นผู้ปกครองในบรรพ ๕ แห่งประมวล
กฎหมายนี้ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของการเป็นผู้พิทักษ์โดยอนุโลม

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๔ “คนเสมือนไร้ความสามารถนั้น ต้องได้รับความยินยอมของ
ผู้พิทักษ์ก่อนแล้วจึงจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ได้

- (๑) นำทรัพย์สินไปลงทุน
- (๒) รับคืนทรัพย์สินที่ไปลงทุน ต้นเงินหรือทุนอย่างอื่น
- (๓) กู้ยืมหรือให้กู้ยืมเงิน ยืมหรือให้ยืมสังหาริมทรัพย์อันมีค่า
- (๔) รับประกันโดยประการใด ๆ อันมีผลให้ตนต้องถูกบังคับชำระหนี้
- (๕) เช่าหรือให้เช่าสังหาริมทรัพย์มีกำหนดระยะเวลาเกินกว่าหกเดือน
หรืออสังหาริมทรัพย์มีกำหนดระยะเวลาเกินกว่าสามปี

(๖) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูป เพื่อการกุศล การสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๗) รับการให้โดยเสน่หาที่มีเงื่อนไขหรือค่าภาระติดพัน หรือไม่รับการให้โดยเสน่หา

(๘) ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะได้มาหรือปล่อยไปซึ่งสิทธิในอสังหาริมทรัพย์หรือในสังหาริมทรัพย์อันมีค่า

(๙) ก่อสร้างหรือดัดแปลงโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือซ่อมแซมอย่างใหญ่

(๑๐) เสนอคดีต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ เว้นแต่การร้องขอตามมาตรา ๓๕ หรือการร้องขอถอนผู้พิทักษ์

(๑๑) ประนีประนอมยอมความหรือมอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

ถ้ามีกรณีอื่นใดนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งคนเสมือนไร้ความสามารถอาจจัดการไปในทางเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ในการสั่งให้บุคคลใดเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเมื่อผู้พิทักษ์ร้องขอในภายหลัง ศาลมีอำนาจสั่งให้คนเสมือนไร้ความสามารถนั้นต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อนจึงจะทำการนั้นได้

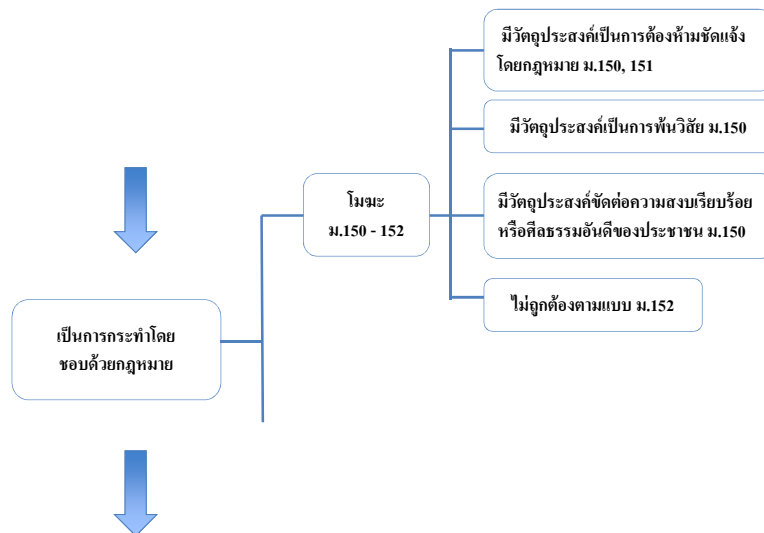
ในกรณีที่คนเสมือนไร้ความสามารถไม่สามารถจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่กล่าวมาในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้ด้วยตนเอง เพราะเหตุมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ศาลจะสั่งให้ผู้พิทักษ์เป็นผู้มีอำนาจกระทำการนั้นแทนคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับผู้อนุบาลมาใช้บังคับแก่ผู้พิทักษ์โดยอนุโลม

คำสั่งของศาลตามมาตรา นี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การใดกระทำได้โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรานี้ การนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๓๕ “ในกรณีที่ผู้พิทักษ์ไม่ยินยอมให้คนเสมือนไร้ความสามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตาม**มาตรา ๓๔** โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เมื่อคนเสมือนไร้ความสามารถร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้กระทำการนั้นโดยไม่ต้องรับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก็ได้ ถ้าการนั้นจะเป็นคุณประโยชน์แก่คนเสมือนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๓๖ “ถ้าเหตุที่ศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้สิ้นสุดไปแล้ว ให้นำบทบัญญัติ**มาตรา ๓๑** มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๕๐ “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ”

นิติกรรมตกเป็นโมฆะ หากมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย
๒. วัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัย หรือ
๓. วัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๑๕๐ “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย ... การนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๕๑ “การใดเป็นการแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นไม่เป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๕๐ “การใดมีวัตถุประสงค์...เป็นการพ้นวิสัย
...การนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๕๐ “การใดมีวัตถุประสงค์...เป็นการขัดต่อ
ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การ
นั้นเป็นโมฆะ”

การทำนิติกรรมโดยไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้

มาตรา ๑๕๒ “การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่
กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็นโมฆะ”

ชนิดของแบบแห่งนิติกรรม

๑. ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่
๒. ต้องทำเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
๓. ต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
๔. ต้องทำเป็นหนังสือ

การแสดงเจตนา

การแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้า

มาตรา ๑๖๘ “การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามิมีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบการแสดงเจตนา นั้น ความข้อนี้ให้ใช้ตลอดถึงการที่บุคคลหนึ่งแสดงเจตนาไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งโดยทางโทรศัพท์ หรือโดยเครื่องมือสื่อสารอย่างอื่น หรือโดยวิธีอื่นซึ่งสามารถติดต่อถึงกันได้ทำนองเดียวกัน”

การแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้า

มาตรา ๑๖๙ วรรคหนึ่ง “การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามิมีผลนับแต่เวลาที่การแสดงเจตนา นั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา แต่ถ้าได้บอกก่อนไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา นั้น ก่อนหรือพร้อมกันกับที่การแสดงเจตนา นั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา การแสดงเจตนา นั้นตกเป็นอันไร้ผล”

กรณีผู้แสดงเจตนาถึงแก่ความตาย

มาตรา ๑๖๙ วรรคสอง “การแสดงเจตนาที่ได้ส่งออกไปแล้วย่อมไม่เสื่อมเสียไป แม้ภายหลังการแสดงเจตนา นั้นผู้แสดงเจตนาจะถึงแก่ความตาย หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ”

มาตรา 360 “มิให้นำบทบัญญัติ **มาตรา 169 วรรคสอง** มาใช้บังคับ หากขัดกับเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง หรือหากว่าก่อนจะสนองรับนั้น คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วว่าผู้เสนอตายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ”

การแสดงเจตนาต่อบุคคลไร้ความสามารถตามกฎหมาย

มาตรา ๑๗๐ “การแสดงเจตนาซึ่งกระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ที่ไม่สามารถเป็นผู้รับทราบหรือเข้าใจความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับการแสดงเจตนาไม่ได้ เว้นแต่ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี ของผู้รับการแสดงเจตนา นั้นได้รู้ด้วย หรือได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนแล้ว

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับ ถ้าการแสดงเจตนา นั้น เกี่ยวกับการที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้เยาว์หรือคนเสมือนไร้ความสามารถกระทำได้เองโดยลำพัง”

การตีความการแสดงเจตนา

มาตรา ๑๗๑ “ในการตีความการแสดงเจตนา นั้น ให้เพ่งเล็งถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษร”

มาตรา ๑๐ “เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาจ
ตีความได้สองนัย นัยไหนจะทำให้เป็นผลบังคับได้ให้
ถือเอาตามนัยนั้นดีกว่าที่จะถือเอานัยที่ไร้ผล”

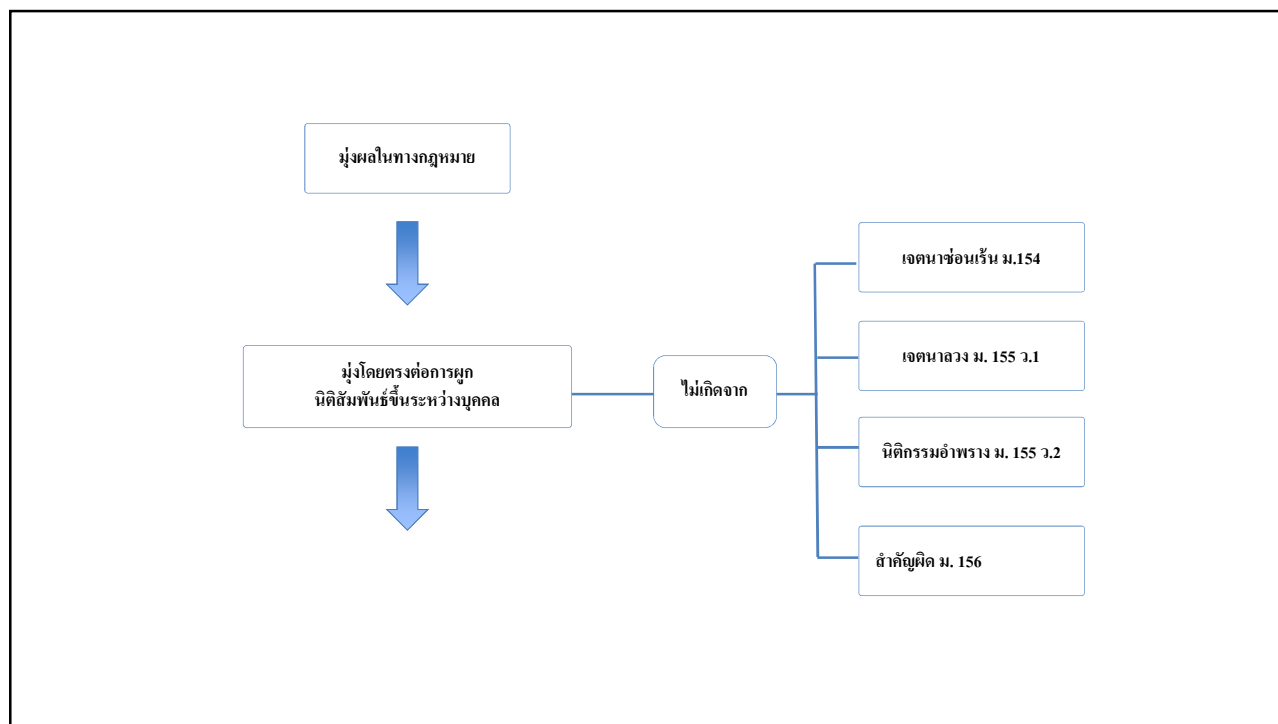
มาตรา ๑๑ “ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความไปในทาง
ที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้”

มาตรา ๗ “ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและกันได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้งให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี”

มาตรา ๑๒ “ในกรณีที่จำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารแสดงไว้ทั้งตัวอักษรและตัวเลข ถ้าตัวอักษรกับตัวเลขไม่ตรงกันและมีอาจยังทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ให้ถือเอาจำนวนเงินหรือปริมาณที่เป็นตัวอักษรเป็นประมาณ”

มาตรา ๑๓ “ถ้าจำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารแสดงไว้เป็นตัวอักษรหลายแห่งหรือเป็นตัวเลขหลายแห่ง แต่ที่แสดงไว้หลายแห่งนั้นไม่ตรงกัน และมีอาจยังทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ให้ถือเอาจำนวนเงินหรือปริมาณน้อยที่สุดเป็นประมาณ”

มาตรา ๑๔ “ในกรณีที่เอกสารทำขึ้นไว้หลายภาษา ไม่ว่าจะฉบับเดียวหรือหลายฉบับก็ตาม โดยมีภาษาไทยด้วย ถ้าข้อความในหลายภาษานั้นแตกต่างกัน และมีอาจยังทราบเจตนาของคู่กรณีได้ว่าจะใช้ภาษาใดบังคับ ให้ถือตามภาษาไทย”

การแสดงเจตนาซ่อนเร้น

มาตรา ๑๕๔ “การแสดงเจตนาใดแม้ในใจจริงผู้แสดงจะมีได้เจตนาให้ตนต้องผูกพันตามที่ได้แสดงออกมาก็ตาม หาเป็นมูลเหตุให้การแสดงเจตนา นั้นเป็นโมฆะไม่ เว้นแต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้รู้ถึงเจตนาอันซ่อนอยู่ในใจของผู้แสดงนั้น”

การแสดงเจตนาลวง

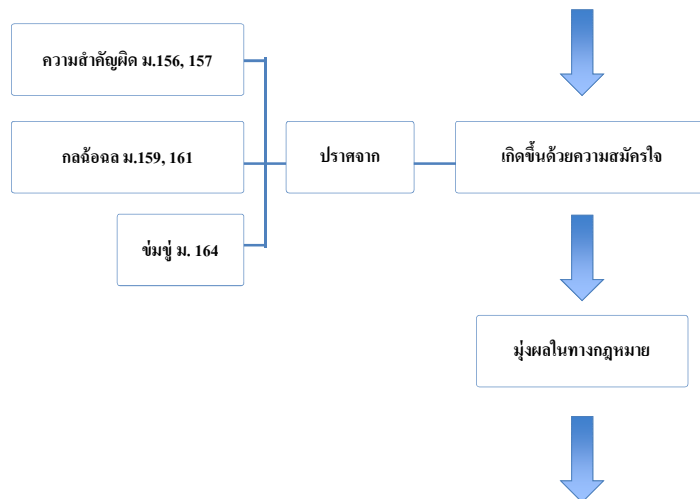
มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง “การแสดงเจตนาลวงโดยสมรู้กับ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นโมฆะ แต่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต และต้องเสียหายจากการ แสดงเจตนาลวงนั้นมิได้”

นิติกรรมอำพราง

มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง “ถ้าการแสดงเจตนาลวงตามวรรค หนึ่งทำขึ้นเพื่ออำพรางนิติกรรมอื่นให้นำบทบัญญัติของ กฎหมายอันเกี่ยวกับนิติกรรมที่ถูกอำพรางมาใช้บังคับ”

นิติกรรมอำพราง

มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง “ถ้าการแสดงเจตนาหลงตามวรรคหนึ่งทำขึ้นเพื่ออำพรางนิติกรรมอื่น ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับนิติกรรมที่ถูกอำพรางมาใช้บังคับ”

สำคัญผิด คือ การเข้าใจผิดไม่ถูกต้องต่อความเป็นจริง ซึ่งผลของการที่หลงผิดทำให้แสดงเจตนาออกมาไม่ตรงกับเจตนาแท้จริงที่ผู้แสดงเจตนาประสงค์

การแสดงเจตนาโดย**สำคัญผิด**แยกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม
ตามมาตรา ๑๕๖
๒. ความสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน
ซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญ ตามมาตรา ๑๕๗

มาตรา ๑๕๖ “การแสดงความเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมเป็นโมฆะ

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม ความสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม และความสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม เป็นต้น”

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมแบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ

- ๑) ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม
- ๒) ความสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม
- ๓) ความสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม
- ๔) ความสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรมในกรณีอื่น ๆ

ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม หมายถึง การที่ผู้ทำนิติกรรม ตั้งใจทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง แต่แท้จริงแล้วได้แสดงเจตนาทำนิติกรรมอีกอย่างหนึ่ง หรือผู้ทำนิติกรรมได้ทำนิติกรรมอย่างหนึ่งโดยเข้าใจว่าเป็นนิติกรรมอีกอย่างหนึ่ง

ความสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม หมายถึง ผู้ทำนิติกรรมตั้งใจที่จะทำนิติกรรมกับบุคคลหนึ่ง แต่กลับไปแสดงเจตนาทำนิติกรรมกับอีกบุคคลหนึ่ง โดยสำคัญผิดไปว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน

ความสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม หมายถึง สำคัญ
ผิดในตัวทรัพย์สินอันเป็นทรัพย์สินที่จะต้องส่งมอบหรือข้อปฏิบัติอันเป็นการ
กระทำหรือการงดเว้นที่พึงกระทำ

ความสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรมในกรณีอื่น ๆ

ความสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน

มาตรา ๑๕๗ “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นโมฆียะ

ความสำคัญผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นความสำคัญผิดในคุณสมบัติซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากมิได้มีความสำคัญผิดดังกล่าว การอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น”

การสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน แยกพิจารณาได้

๒ ประเภท คือ

- ๑) ความสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลซึ่งเป็นสาระสำคัญ
- ๒) ความสำคัญผิดในคุณสมบัติของทรัพย์สินซึ่งเป็นสาระสำคัญ

ผลต่อนิติกรรม

๑) ผลของความสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรม

มาตรา ๑๕๖ วรรคหนึ่ง “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมเป็นโมฆะ”

๒) ผลของความสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน

มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นโมฆียะ”

มาตรา ๑๕๘ “ความสำคัญผิดตามมาตรา ๑๕๖ หรือมาตรา ๑๕๗ ซึ่งเกิดขึ้นโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของบุคคลผู้แสดงเจตนา บุคคลนั้นจะถือเอาความสำคัญผิดนั้นมาใช้เป็นประโยชน์แก่ตนไม่ได้”

มาตรา ๑๓๒๙ “สิทธิของบุคคลผู้ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยมี
คำตอบแทนและโดยสุจริตนั้น ท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ว่าผู้โอนทรัพย์สิน
ให้จะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ และนิติกรรมนั้น
ได้ถูกบอกล้างภายหลัง”

มาตรา ๑๖๗ “ในการวินิจฉัยกรณีความสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือการ
ข่มขู่ให้พิเคราะห์ถึง เพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย และภาวะแห่งจิตของผู้
แสดงเจตนา ตลอดจนพฤติการณ์และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการ
นั้นด้วย”

กลฉ้อฉล

มาตรา ๑๕๙ “การแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลเป็นโมฆียะ

การถูกกลฉ้อฉลที่จะเป็นโมฆียะตามวรรคหนึ่ง จะต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลดังกล่าว การอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลโดยบุคคลภายนอก การแสดงเจตนาอันจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงกลฉ้อฉลนั้น”

มาตรา ๑๖๓ “ถ้าคู่กรณีต่างได้กระทำการโดยกลฉ้อฉลด้วยกัน ทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะกล่าวอ้างกลฉ้อฉลของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อบอกล้างการนั้นหรือเรียกค่าสินไหมทดแทนมิได้”

มาตรา ๑๕๙ วรรคสาม “ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเพราะถูกกลั่นแกล้งโดยบุคคลภายนอก การแสดงเจตนา นั้นจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงกลั่นแกล้งนั้น”

กลั่นแกล้ง

มาตรา ๑๕๙ “การแสดงเจตนาเพราะถูกกลั่นแกล้งเป็นโมฆียะ การถูกกลั่นแกล้งที่จะเป็นโมฆียะตามวรรคหนึ่ง จะต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลั่นแกล้งดังกล่าว การอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเพราะถูกกลั่นแกล้งโดยบุคคลภายนอก การแสดงเจตนา นั้นจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงกลั่นแกล้งนั้น”

มาตรา ๑๖๒ “ในนิติกรรมสองฝ่าย การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจงใจนิ่งเสียไม่แจ้งข้อความจริงหรือคุณสมบัติอันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้ การนั้นจะเป็นกลฉ้อฉล หากพิสูจน์ได้ว่าถ้ามิได้นิ่งเสียเช่นนั้น นิติกรรมนั้นก็คงจะมีได้กระทำขึ้น”

มาตรา ๑๖๓ “ในการวินิจฉัยกรณีความสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือการข่มขู่ให้พิเคราะห์ถึง เพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย และภาวะแห่งจิตของผู้แสดงเจตนา ตลอดจนพฤติการณ์และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการนั้นด้วย”

กลฉ้อฉลถึงขนาด

มาตรา ๑๕๙ วรรคสอง “การฉ้อฉลที่จะเป็นโมฆียะตามวรรคหนึ่ง จะต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลดังกล่าว การอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น”

กลฉ้อฉลเพื่อเหตุ

มาตรา ๑๖๑ “ถ้ากลฉ้อฉลเป็นแต่เพียงเหตุจูงใจให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยอมรับข้อกำหนดอันหนักยิ่งกว่าที่คู่กรณีฝ่ายนั้นจะยอมรับโดยปกติ คู่กรณีฝ่ายนั้นจะบอกล้างการนั้นหาได้ไม่ แต่ชอบที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากกลฉ้อฉลนั้นได้”

กรณีกักขังจนถึงขนาด

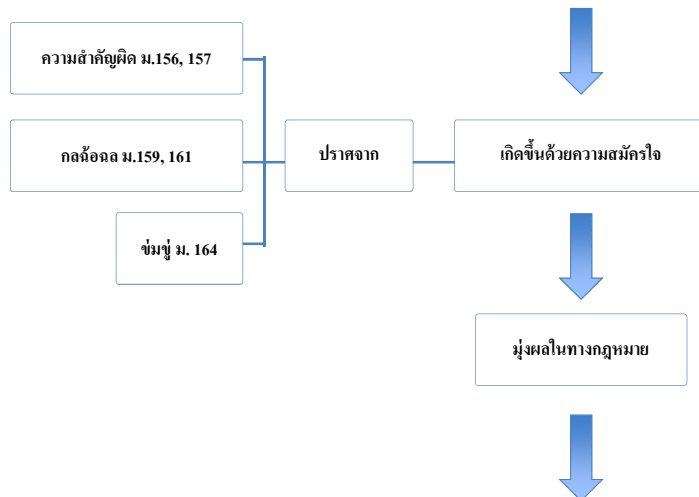
มาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่ง “การแสดงเจตนาเพราะถูกกักขังจนเป็นโมฆียะ” และวรรคสอง “การถูกกักขังที่จะเป็นโมฆียะตามวรรคหนึ่ง จะต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกักขังดังกล่าว การอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น...”

กรณีกักขังเพื่อเหตุ

มาตรา ๑๖๑ “ถ้ากักขังเป็นแต่เพียงเหตุจูงใจให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยอมรับข้อกำหนดอันหนักยิ่งกว่าที่คู่กรณีฝ่ายนั้นจะยอมรับโดยปกติ คู่กรณีฝ่ายนั้นจะบอกล้างการนั้นหาได้ไม่ แต่ชอบที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากกักขังนั้นได้”

มาตรา ๑๖๐ “การบอกล้างโมฬีะกรรมเพราะถูกกลฉ้อฉลตาม
มาตรา ๑๕๙ ห้ามมิให้ยกเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดย
สุจริต”

มาตรา ๑๓๒๙ “สิทธิของบุคคลผู้ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยมี
ค่าตอบแทนและโดยสุจริตนั้น ท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ว่าผู้โอนทรัพย์สิน
ให้จะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฬีะ และนิติกรรมนั้น
ได้ถูกบอกล้างภายหลัง”

มาตรา ๑๖๔ “การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่เป็นโมฆียะ

การข่มขู่ที่จะทำให้การใดตกเป็นโมฆียะนั้น จะต้องเป็นการข่มขู่ที่จะให้เกิดภัยอันใกล้จะถึง และร้ายแรงถึงขนาดที่จะจูงใจให้ผู้ถูกข่มขู่มีมูลต้องกลัว ซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่เช่นนั้น การนั้นก็คงจะมีได้กระทำขึ้น”

มาตรา ๑๖๗ “ในการวินิจฉัยกรณีความสำคัญผิด กลั่นแฉก หรือการข่มขู่ให้พิเคราะห์ถึง เพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย และ ภาวะแห่งจิตของผู้แสดงเจตนา ตลอดจนพฤติการณ์และ สภาพแวดล้อมอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการนั้นด้วย”

มาตรา ๑๖๖ “การข่มขู่ย่อมทำให้การแสดงเจตนาเป็นโมฆียะแม้ บุคคลภายนอกจะเป็นผู้ข่มขู่”

มาตรา ๑๕๙ วรรคสาม “ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเพราะถูกกลั่นแกล้งโดยบุคคลภายนอก การแสดงเจตนา นั้นจะเป็นโมฆียะ ต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะรู้ถึงกลั่นแกล้งนั้น”

มาตรา ๑๖๕ “การขู่ว่าจะใช้สิทธิตามปกตินิยม ไม่ถือว่าเป็นการข่มขู่
การใดที่กระทำไปเพราะนับถือยำเกรง ไม่ถือว่าการนั้นได้กระทำเพราะถูกข่มขู่”

มาตรา ๑๖๕ วรรคสอง “การใดที่กระทำไปเพราะนับถือยำเกรง
ไม่ถือว่าการนั้นได้กระทำเพราะถูกข่มขู่”

มาตรา ๑๖๔ “การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่เป็นโมฆียะ
การข่มขู่ที่จะทำให้การใดตกเป็นโมฆียะนั้น จะต้องเป็นการข่มขู่
ที่จะให้เกิดภัยอันใกล้จะถึง และร้ายแรงถึงขนาดที่จะจูงใจให้ผู้ถูกข่มขู่
มีมูลต้องกลัว ซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่เช่นนั้น การนั้นก็คงจะมีได้กระทำ
ขึ้น”

มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง “โมฆียะกรรมเมื่อบอกล้างแล้ว ให้ถือว่าเป็น
โมฆะมาแต่เริ่มแรก และให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม ถ้าเป็นการพัน
วิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้แทน”

มาตรา ๑๓๒๙ “สิทธิของบุคคลผู้ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยมี
ค่าตอบแทนและโดยสุจริตนั้น ท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ว่าผู้โอนทรัพย์สิน
ให้จะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ และนิติกรรมนั้น
ได้ถูกบอกล้างภายหลัง”

มาตรา ๑๖๗ “ในการวินิจฉัยกรณีความสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือการข่มขู่ให้พิเคราะห์ถึง เพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย และ ภาวะแห่งจิตของผู้แสดงเจตนาตลอดจนพฤติการณ์และ สภาพแวดล้อมอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการนั้นด้วย”

ความไม่เป็นผลแห่งนิติกรรม

ความไม่เป็นผลแห่งนิติกรรมแยกได้เป็น ๒ กรณี ได้แก่

- (๑) โมฆะกรรม ตาม**มาตรา ๑๗๒** ถึง**มาตรา ๑๗๔**
- (๒) โมฆียะกรรม ตาม**มาตรา ๑๗๕** ถึง**มาตรา ๑๘๑**

โมฆะกรรม หมายความว่า นิติกรรมหรือการกระทำใดที่กระทำ
ลงไปนั้นเป็นการเสียเปล่า ไม่มีผลตามกฎหมาย

มาตรา ๑๗๒ “โมฆะกรรมนั้นไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้ และผู้
มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะยกความเสียเปล่าแห่งโมฆะกรรมขึ้น
กล่าวอ้างก็ได้

ถ้าจะต้องคืนทรัพย์สินอันเกิดจากโมฆะกรรม ให้นำบทบัญญัติ
ว่าด้วยลาภมิควรได้แห่งประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับ”

มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง “โมฆะกรรมนั้นไม่อาจให้สัตยาบันแก่
กันได้...”

มาตรา ๑๗๓ “ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็น
โมฆะ นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น เว้นแต่จะพึง
สันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่า คู่กรณีเจตนาจะ
ให้ส่วนที่ไม่เป็นโมฆะนั้นแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้”

มาตรา ๑๗๔ “การใดเป็นโมฆะแต่เข้าลักษณะเป็นนิติกรรม
อย่างอื่นซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้ถือตามนิติกรรมซึ่งไม่เป็นโมฆะ ถ้า
สันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่า หากคู่กรณีได้รู้ว่าการนั้นเป็น
โมฆะแล้ว ก็คงจะได้ตั้งใจมาตั้งแต่แรกที่จะทำนิติกรรมอย่างอื่นซึ่งไม่
เป็นโมฆะนั้น”

มาตรา ๑๗๕ “โมฆะกรรมนั้นไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้ และผู้
มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะยกความเสียเปล่าแห่งโมฆะกรรมขึ้น
กล่าวอ้างก็ได้

ถ้าจะต้องคืนทรัพย์สินอันเกิดจากโมฆะกรรม ให้นำบทบัญญัติ
ว่าด้วยลาภมิควรได้แห่งประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับ”

มาตรา ๔๐๖ “บุคคลใดได้มาซึ่งทรัพย์สินใดเพราะการที่บุคคลอีกคนหนึ่งกระทำเพื่อชำระหนี้ก็ดี หรือได้มาด้วยประการอื่นก็ดี โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ และเป็นทางให้บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเสียเปรียบไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เขา อนึ่ง การรับสภาพหนี้สินว่ามีอยู่หรือหาไม่นั้น ท่านก็ให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อชำระหนี้ด้วย

บทบัญญัติอันนี้ท่านให้ใช้บังคับตลอดถึงกรณีที่ได้ทรัพย์สินมาเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมิได้มีได้เป็นขึ้น หรือเป็นเหตุที่ได้สิ้นสุดไปเสียก่อนแล้วนั้นด้วย”

มาตรา ๔๐๗ “บุคคลใดได้กระทำการอันใดตามอำเภอใจเหมือนหนึ่งว่าเพื่อชำระหนี้โดยรู้อยู่ว่าตนไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระ ท่านว่าบุคคลผู้นั้นหาสิทธิจะได้รับคืนทรัพย์สินไม่”

มาตรา ๔๑๑ บุคคลใดได้กระทำการเพื่อชำระหนี้เป็นการอันฝ่าฝืน
ข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ท่านว่าบุคคลนั้นหาอาจจะ
เรียกร้องคืนทรัพย์ได้ไม่

มาตรา ๔๑๒ “ถ้าทรัพย์สินซึ่งได้รับไว้เป็นลามิควรได้นั้นเป็น
เงินจำนวนหนึ่ง ท่านว่าต้องคืนเต็มจำนวนนั้น เว้นแต่เมื่อบุคคลได้รับ
ไว้โดยสุจริต จึงต้องคืนลามิควรได้เพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อ
เรียกคืน”

มาตรา ๔๑๓ “เมื่อทรัพย์สินอันจะต้องคิन्नนั้นเป็นอย่างอื่นนอกจากจำนวนเงิน และบุคคลได้รับไว้โดยสุจริต ท่านว่าบุคคลเช่นนั้นจำต้องคิन्नทรัพย์สินเพียงตามสภาพที่เป็นอยู่ และมีต้องรับผิดชอบในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือบุบสลาย แต่ถ้าได้อะไรมาเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อการสูญหายหรือบุบสลายเช่นนั้นก็ต้องให้ไปด้วย

ถ้าบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ท่านว่าจะต้องรับผิดชอบในการสูญหายหรือบุบสลายนั้นเต็มภูมิ แม้กระทั้งการสูญหายหรือบุบสลายจะเกิดเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไรทรัพย์สินนั้นก็คงต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง”

มาตรา ๔๑๕ “บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริตย่อมจะได้ดอกผลอันเกิดแต่ทรัพย์สินนั้นตลอดเวลาที่ยังคงสุจริตอยู่ ถ้าผู้ที่ได้รับไว้จะต้องคิन्नทรัพย์สินนั้นเมื่อใด ให้ถือว่าผู้นั้นตกอยู่ในฐานะสุจริตจำเดิมแต่เวลาที่เรียกคิन्नนั้น”

โมฆียะกรรม หมายถึง นิติกรรมที่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายนับแต่ทำนิติกรรมนั้นจนกว่าจะถูkbอกล้างให้เป็นโมฆะแต่แรกเริ่มได้ หรืออาจให้สัตยาบันทำให้นิติกรรมนั้นสมบูรณ์แต่แรกเริ่มได้เช่นกัน

มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง “โมฆียะกรรมเมื่อบอกล้างแล้ว ให้ถือว่าเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก...”

มาตรา ๑๗๗ “ถ้าบุคคลผู้มีสิทธิบอกล้างโมฆียะกรรมตาม
มาตรา ๑๗๕ ผู้หนึ่งผู้ใดได้ให้สัตยาบันแกโมฆียะกรรม ให้ถือว่าการ
นั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึง
สิทธิของบุคคลภายนอก”

มาตรา ๑๗๖ “โมฆียะกรรมเมื่อบอกล้างแล้ว ให้ถือว่าเป็นโมฆะ
มาแต่เริ่มแรก และให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม ถ้าเป็นการพัน
วิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้แทน

ถ้าบุคคลใดได้รู้หรือควรจะรู้ว่าการใดเป็นโมฆียะ เมื่อบอก
ล้างแล้ว ให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รู้ว่าการนั้นเป็นโมฆะ นับแต่วันที่ได้รู้
หรือควรจะรู้ว่าเป็นโมฆียะ

ห้ามมิให้ใช้สิทธิเรียกร้องอันเกิดแต่การกลับคืนสู่ฐานะเดิมตาม
วรรคหนึ่ง เมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันบอกล้างโมฆียะกรรม”

มาตรา ๑๗๕ “โมฆียะกรรมนั้น บุคคลต่อไปนี้จะบอกล้างเสียก็ได้

(๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้เยาว์ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ผู้เยาว์จะบอกล้างก่อนที่ตนบรรลุนิติภาวะก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม

(๒) บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ เมื่อบุคคลนั้นพ้นจากการเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี แต่คนเสมือนไร้ความสามารถจะบอกล้างก่อนที่ตนจะพ้นจากการเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์

(๓) บุคคลผู้แสดงเจตนาเพราะสำคัญผิด หรือถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่

(๔) บุคคลวิกลจริตผู้กระทำการอันเป็นโมฆียะตาม**มาตรา ๓๐** ในขณะที่จริตของบุคคลนั้นไม่วิกลแล้ว

ถ้าบุคคลผู้ทำการอันเป็นโมฆียะถึงแก่ความตายก่อนมีการบอกล้างโมฆียะกรรม ทายาทของบุคคลดังกล่าวอาจบอกล้างโมฆียะกรรมนั้นได้”

มาตรา ๑๗๘ “การบอกล้างหรือให้สัตยาบันแกโมฆียะกรรมย่อมกระทำได้โดยการแสดงเจตนาแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลที่มีตัวกำหนดได้แน่นอน”

มาตรา ๑๘๑ “โมฆียะกรรมนั้นจะบอกล้างมิได้เมื่อพ้นเวลาหนึ่งปีนับแต่เวลาที่อาจให้สัตยาบันได้ หรือเมื่อพ้นเวลาสิบปีนับแต่ได้ทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะนั้น”

มาตรา 176 วรรคหนึ่ง “โมฆียะกรรมเมื่อบอกล้างแล้ว ให้ถือว่า เป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก และให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม ถ้า เป็นการพ้นวิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้ แทน”

มาตรา ๑๓๒๙ “สิทธิของบุคคลผู้ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยมี
ค่าตอบแทนและโดยสุจริตนั้น ท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ว่าผู้โอนทรัพย์สิน
ให้จะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ และนิติกรรมนั้น
ได้ถูกบอกล้างภายหลัง”

มาตรา 176 วรรคสาม “ห้ามมิให้ใช้สิทธิเรียกร้องอันเกิดแต่การ
กลับคืนสู่ฐานะเดิมตามวรรคหนึ่ง เมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันบอกล้าง
โมฆียะกรรม”

การให้สัตยาบัน คือ การให้การรับรองนิติกรรมที่เป็นโมฆะให้
มีผลตามกฎหมายทำให้หมดสิทธิที่จะบอกล้างโมฆะกรรมนั้นได้อีก

มาตรา ๑๗๗ “ถ้าบุคคลผู้มีสิทธิบอกล้างโมฆะกรรมตาม
มาตรา ๑๗๕ ผู้หนึ่งผู้ใดได้ให้สัตยาบันแก่โมฆะกรรม ให้ถือว่าการ
นั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึง
สิทธิของบุคคลภายนอก”

มาตรา ๑๗๕ “โมฆียะกรรมนั้น บุคคลต่อไปนี้จะบอกล้างเสียก็ได้

(๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้เยาว์ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ผู้เยาว์จะบอกล้างก่อนที่ตนบรรลุนิติภาวะก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม

(๒) บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ เมื่อบุคคลนั้นพ้นจากการเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว หรือผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี แต่คนเสมือนไร้ความสามารถจะบอกล้างก่อนที่ตนจะพ้นจากการเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์

(๓) บุคคลผู้แสดงเจตนาเพราะสำคัญผิด หรือถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่

(๔) บุคคลวิกลจริตผู้กระทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะตาม**มาตรา ๓๐** ในขณะที่จริตของบุคคลนั้นไม่วิกลแล้ว

ถ้าบุคคลผู้ทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะถึงแก่ความตายก่อนมีการบอกล้างโมฆียะกรรม ทายาทของบุคคลดังกล่าวอาจบอกล้างโมฆียะกรรมนั้นได้”

มาตรา ๑๗๙ “การให้สัตยาบันแกโมฆียะกรรมนั้น จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้กระทำภายหลังเวลาที่มูลเหตุให้เป็นโมฆียะกรรมนั้นหมดสิ้นไปแล้ว

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือบุคคลวิกลจริต ผู้กระทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะตาม**มาตรา ๓๐** จะให้สัตยาบันแกโมฆียะกรรมได้ต่อเมื่อได้รู้เห็นซึ่งโมฆียะกรรมนั้นภายหลังที่บุคคลนั้นพ้นจากการเป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือในขณะที่จริตของบุคคลนั้นไม่วิกล แล้วแต่กรณี

ทายาทของบุคคลผู้ทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ จะให้สัตยาบันแกโมฆียะกรรมได้นับแต่เวลาที่ผู้ทำนิติกรรมนั้นถึงแก่ความตาย เว้นแต่สิทธิที่จะบอกล้างโมฆียะกรรมของผู้ตายนั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองมิให้ใช้บังคับ ถ้าการให้สัตยาบันแกโมฆียะกรรมกระทำโดยผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์”

มาตรา ๑๘๐ “ภายหลังเวลาอันพึงให้สัตยาบันได้ตาม**มาตรา ๑๗๙** ถ้ามีพฤติการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้เกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆียะกรรมโดยการกระทำของบุคคลซึ่งมีสิทธิบอกล้างโมฆียะกรรมตาม**มาตรา ๑๗๕** ถ้ามิได้สงวนสิทธิไว้แจ้งชัดประการใดให้ถือว่าเป็นการให้สัตยาบัน

- (๑) ได้ปฏิบัติการชำระหนี้แล้วทั้งหมดหรือแต่บางส่วน
- (๒) ได้มีการเรียกให้ชำระหนี้แล้ว
- (๓) ได้มีการแปลงหนี้ใหม่
- (๔) ได้มีการให้ประกันเพื่อหนี้
- (๕) ได้มีการโอนสิทธิหรือความรับผิดชอบทั้งหมดหรือแต่บางส่วน
- (๖) ได้มีการกระทำอย่างอื่นอันแสดงได้ว่าเป็นการให้สัตยาบัน”

มาตรา ๑๗๗ “ถ้าบุคคลผู้มีสิทธิบอกล้างโมฆียะกรรมตาม**มาตรา ๑๗๕** ผู้หนึ่งผู้ใดได้ให้สัตยาบันแก่โมฆียะกรรม ให้ถือว่าการนั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอก”

มาตรา ๑๘๒ “ข้อความใดอันบังคับไว้ให้นิติกรรมเป็นผลหรือสิ้นผล
ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ในอนาคต ข้อความนั้น
เรียกว่าเงื่อนไข”

เงื่อนไข คือ ข้อกำหนดที่อาศัยเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและ
เป็นเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งผู้ทำนิติกรรมนำมาเป็นข้อกำหนดให้นิติกรรม
เป็นผล เรียกว่า “เงื่อนไขบังคับก่อน” หรือสิ้นผลลง เรียกว่า “เงื่อนไขบังคับ
หลัง”

เงื่อนไขต้องมีสาระสำคัญดังนี้

- ๑) เป็นข้อที่ผู้ทำนิติกรรมแสดงเจตนากำหนดไว้
- ๒) เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับความเป็นผลหรือสิ้นผลของนิติกรรม
- ๓) ต้องกำหนดเอาตามเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
- ๔) ต้องเป็นเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดในอนาคต ทั้งนี้ จะนำเหตุการณ์ที่อยู่ในอำนาจหรือนอกอำนาจของคู่กรณีมาเป็นเงื่อนไขก็ได้
- ๕) ต้องเป็นเหตุการณ์ไม่แน่นอน

มาตรา ๑๘๓ “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อน นิติกรรมนั้นย่อมเป็นผลต่อเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับหลัง นิติกรรมนั้นย่อมสิ้นผลในเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

ถ้าคู่กรณีแห่งนิติกรรมได้แสดงเจตนาไว้ด้วยกันว่า ความสำเร็จแห่งเงื่อนไขนั้นให้มีผลย้อนหลังไปถึงเวลาใดเวลาหนึ่งก่อนสำเร็จ ก็ให้เป็นไปตามเจตนาเช่นนั้น”

นิติกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน ตามมาตรา ๑๘๓ วรรคหนึ่ง หมายถึง
นิติกรรมที่ยังไม่เกิดผลขึ้น แต่จะเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ในอนาคตตามที่
กำหนดเอาไว้ตามเงื่อนไขเกิดขึ้นมา

นิติกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับหลัง ตามมาตรา ๑๘๓ วรรคสอง หมายถึง
นิติกรรมที่ขณะนั้นนิติกรรมมีผลสมบูรณ์ผูกพันคู่กรณีอยู่แล้ว แต่จะสิ้นผลไป
ก็เมื่อมีเหตุการณ์ในอนาคตตามที่กำหนดเอาไว้ตามเงื่อนไขเกิดขึ้นมา

มาตรา ๑๘๗ “ถ้าเงื่อนไขสำเร็จแล้วในเวลาทำนิติกรรม หากเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนให้ถือว่านิติกรรมนั้นไม่มีเงื่อนไข หากเป็นเงื่อนไขบังคับหลังให้ถือว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ

ถ้าเป็นอันแน่อนในเวลาทำนิติกรรมว่าเงื่อนไขไม่อาจสำเร็จได้ หากเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนให้ถือว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ หากเป็นเงื่อนไขบังคับหลังให้ถือว่านิติกรรมนั้นไม่มีเงื่อนไข

ตราบิตที่คู่กรณียังไม่รู้ว่าเงื่อนไขได้สำเร็จแล้วตามวรรคหนึ่ง หรือไม่อาจสำเร็จได้ตามวรรคสอง ตราบิตนั้นคู่กรณียังมีสิทธิและหน้าที่ตาม**มาตรา ๑๘๔ และมาตรา ๑๘๕**”

มาตรา ๑๘๘ “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน นิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๘๙ “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นเป็นการ
พ้นวิสัย นิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ

นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับหลังและเงื่อนไขนั้นเป็นการพ้นวิสัย ให้ถือว่า
นิติกรรมนั้น ไม่มีเงื่อนไข”

มาตรา ๑๙๐ “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเป็นเงื่อนไขอันจะ
สำเร็จได้หรือไม่สุดแล้วแต่ใจของฝ่ายลูกหนี้ นิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๘๔ “ในระหว่างที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด
แห่งนิติกรรมอันอยู่ในบังคับเงื่อนไขจะต้องงดเว้นไม่กระทำการอย่างหนึ่ง
อย่างใดให้เป็นที่เสื่อมเสียประโยชน์แก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะพึงได้จาก
ความสำเร็จแห่งเงื่อนไขนั้น”

มาตรา ๓๗๑ วรรคสอง “ถ้าทรัพย์สินนั้นเสียหายเพราะเหตุอย่างใด
อย่างหนึ่งอันจะโทษเจ้าหนี้ได้ และเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว เจ้าหนี้จะ
เรียกให้ชำระหนี้โดยลดส่วนอันตนจะต้องชำระหนี้ตอบแทนนั้นลงหรือเลิก
สัญญาอันนั้นเสียก็ได้ แล้วแต่จะเลือก แต่ในกรณีที่ต้นเหตุเสียหายเกิดเพราะ
ฝ่ายลูกหนี้นั้น ท่านว่าหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกค่า
สินไหมทดแทนไม่”

มาตรา ๑๘๕ “ในระหว่างที่เงื่อนไขยังมิได้สำเร็จนั้น สิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ของคู่กรณีมีอย่างไร จะจำหน่าย จะรับมรดก จะจัดการป้องกันรักษา หรือจะทำประกันไว้ประการใดตามกฎหมายก็ย่อมทำได้”

มาตรา ๑๘๖ “ถ้าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขจะเป็นทางให้คู่กรณีฝ่ายใดเสียเปรียบ และคู่กรณีฝ่ายนั้นกระทำการโดยไม่สุจริตจนเป็นเหตุให้เงื่อนไขนั้นไม่สำเร็จให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

ถ้าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขจะเป็นทางให้คู่กรณีฝ่ายใดได้เปรียบ และคู่กรณีฝ่ายนั้น กระทำการโดยไม่สุจริตจนเป็นเหตุให้เงื่อนไขนั้นสำเร็จ ให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นมิได้สำเร็จเลย”

เงื่อนไขเวลา หมายถึง ข้อกำหนดอันเกิดจากการแสดงเจตนาระหว่างคู่กรณีในนิติกรรม โดยอาศัยเหตุการณ์อันใดอันหนึ่ง หรือระยะเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต อันมีลักษณะแน่นอน เพื่อเหนี่ยวรั้งมิให้นิติกรรมมีผลก่อนถึงกำหนด หรือให้นิติกรรมสิ้นผลเมื่อถึงกำหนดตามที่ได้ตกลงกันไว้

มาตรา ๑๙๑ “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเวลาเริ่มต้นกำหนดไว้ ห้ามมิให้ทวงถามให้ปฏิบัติการตามนิติกรรมนั้นก่อนถึงเวลาที่กำหนด
นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเวลาสิ้นสุดกำหนดไว้ นิติกรรมนั้นย่อมสิ้นผลเมื่อถึงเวลาที่กำหนด”

เงื่อนไขเริ่มต้น ได้แก่ ข้อกำหนดซึ่งห้ามมิให้ทวงถามให้ปฏิบัติการ
ตามนิติกรรมจนกว่าเหตุการณ์ในอนาคตอันแน่นอนได้เกิดขึ้น

เงื่อนไขสิ้นสุด ได้แก่ ข้อกำหนดให้นิติกรรมสิ้นผลเมื่อ
เหตุการณ์อันหนึ่งในอนาคตและแน่นอนได้เกิดขึ้น

มาตรา ๑๙๒ “เงื่อนไขเริ่มต้นหรือเงื่อนไขสิ้นสุดนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ากำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายลูกหนี้ เว้นแต่จะปรากฏโดยเนื้อความแห่งตราสารหรือโดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่าได้ตั้งใจจะให้ประโยชน์แก่ฝ่ายเจ้าหนี้หรือแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วยกัน

ถ้าเงื่อนไขเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายใด ฝ่ายนั้นจะสละประโยชน์นั้นเสียก็ได้ หากไม่กระทบกระเทือนถึงประโยชน์อันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะพึงได้รับจากเงื่อนไขนั้น”

มาตรา ๑๙๓ “ในกรณีดังต่อไปนี้ ฝ่ายลูกหนี้จะถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนไขเริ่มต้นหรือเงื่อนไขสิ้นสุดมิได้

(๑) ลูกหนี้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

(๒) ลูกหนี้ไม่ให้อำนาจในเมื่อจำต้องให้

(๓) ลูกหนี้ได้ทำลาย หรือทำให้ลดน้อยถอยลงซึ่งประกันอันได้ให้ไว้

(๔) ลูกหนี้นำทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาให้เป็นประกันโดยเจ้าของทรัพย์สินนั้นมิได้ยินยอมด้วย”